

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE
Komisija za varstvo narave
Usposabljanje: za varuha gorske narave

**Varstvo gorske narave in primer navadnega
kosmatinca**
seminarska naloga

Avtorici: Rosanda Rojko (PD Ptuj), Stanka Čoh (PD Oplotnica)

Mentorica: Andreja Vidali

Vurberk in Oplotnica, 2021

KAZALO VSEBINE

1	UVOD IN NAMEN	3
2	SKRIVNOST IN ODKRITJE	4
3	SLOVENSKA ZAKONODAJA S PODROČJA VARSTVA NARAVE (poudarek na varstvu rastlinskih vrst)	5
4	PREDSTAVITEV NAVADNEGA KOSMATINCA.....	10
5	RASTIŠČE OGROŽENEGA NAVADNEGA KOSMATINCA	12
5.1	Vzroki ogroženosti	16
5.2	Ohranjanje navadnega kosmatinca	18
6	ZAKLJUČEK.....	19
7	Literatura in viri	20

1 UVOD IN NAMEN

Živeti z naravo in v naravi je nekaj edinstvenega. Te oblikuje, ti daje zatočišče in mnogo doživetij. Naravne vrednote želiš ohraniti, da bi ostale neokrnjene za vedno. Ni vedno lahko, a se splača potruditi.

1. Namen naloge

Namen naloge je predstaviti, kaj lahko naredi posameznik za ohranitev narave in obravnavati zakonodajo na področju varstva gorske narave na primeru navadnega kosmatinca na rastišču, ki je ogroženo zaradi vedno večjega obiska raznih obiskovalcev in odnašalcev rastlin kosmatinca.

V nalogi bova predstavili:

- slovensko zakonodajo s področja varstva in ohranjanja narave,
- navadnega kosmatinca kot zavarovano rastlino,
- ogroženost rastišča,
- varovanje rastišča.

2 SKRIVNOST IN ODKRITJE

Zima se je počasi poslavljal z naših hribov na Vurberku. Pospravili smo sani, naša potepanja pa so se nadaljevala. Prvi sončni žarki so v gozdovih prebujali prve zvončke, zato so se naše poti nadaljevale po gozdovih, kjer smo nabrali šopke zvončkov in razveselili domače. V marcu smo pogosto zahajali na naš hrib in čakali prve kosmate zvončke, ki so bili naša prava skrivnost. Ko so zacveteli, smo utrgali kakšno cvetlico, da bi razveselili domače. Zapovedano je bilo, da kosmatih zvončkov ne nabiramo, da ne bi "izginili". Razočaranje bi bilo preveliko. Radovednost nas je gnala naprej in z leti smo ugotovili, da se ti naši kosmati zvončki imenujejo navadni kosmatinci in da so zelo redki. Pohvala je v lokalnem okolju spodbudila Turistično društvo Vurberk k pripravi hortikulturne akcije: podelitev priznanj "zlati kosmatinec" za najbolj urejeno okolico doma v kraju. To je sedaj vsakoletna akcija.

S tem je bila naša skrivnost odkrita.

V marcu in aprilu je prihajalo na naš hrib vedno več obiskovalcev, radovednežev in odnašalcev kosmatincea, kar nas je prizadelo. To je opazila tudi gospa Viktorija Dabić, varuhinja gorske narave pri PD Ptuj, ter nas spodbudila, da preprečimo uničenje in

Slika 1: Navadni kosmatinec⁴

odnašanje kosmatinca ter rastišče zavarujemo.

3 SLOVENSKA ZAKONODAJA S PODROČJA VARSTVA NARAVE (poudarek na varstvu rastlinskih vrst)

Ustava Republike Slovenije postavlja temelje varstva narave pri nas v navedenih členih:

- V 5. členu je določeno, da država na svojem ozemlju varuje človekove pravice in temeljne svoboščine. Skrbi za ohranjanje naravnega bogastva in kulturne dediščine ter ustvarja možnosti za skladen civilizacijski in kulturni razvoj Slovenije.
- 72. člen ustave opredeljuje pravico do zdravega življenjskega okolja, država skrbi za zdravo življenjsko okolje ter z zakonom zagotavlja pogoje in načine.
- V 73. členu ustave je opredeljena dolžnost varstva naravne kulturne dediščine, in sicer da je vsakdo dolžan v skladu z zakonom varovati naravne znamenitosti in redkosti ter kulturne spomenike. Država in lokalne skupnosti skrbijo za ohranjanje naravne in kulturne dediščine.

Temeljni zakon, ki ureja področje varstva narave je **Zakon o ohranjanju narave (ZON)** (Ur. l. RS št. 96/04, 46/14, 31/18, 82/20). Osnovni namen zakona je, da z ukrepi, pravili, usmeritvami, aktivnostmi ter ravnanji ohranjamo rastlinske in živalske vrste ter njihove habitate. S sistemom varstva naravnih vrednot prispevamo k ohranjanju narave in izvajamo nadzor nad varovanjem. V zakon so prenesene obveznosti Konvencije o biotski raznovrstnosti in direktive EU. Naravovarstvene določbe vsebujejo tudi Zakon o varstvu okolja, Zakon o planinskih poteh, Zakon o gozdovih, Zakon o vodah, Zakon o varstvu podzemnih jam, Zakon o Triglavskem narodnem parku in druge.

Rastline in živali so pod posebnim varstvom države. Prepovedano jih je iztrebiti, zmanjševati njihovo število, ogrožati njihove habitate, slabšati njihove življenjske razmere do te mere, da je vrsta ogrožena. Prepovedano jih je namerno poškodovati, uničiti ter jih brez opravičljivega razloga ubijati, poškodovati, odvezemati iz narave ali vznemirjati.

Habitat je življenjsko okolje rastlin in živali.

Človekove aktivnosti v naravi se izvajajo tako, da ne obremenjujejo habitatov populacij rastlinskih in živalskih vrst do stopnje ogroženosti vrste in ne ogrožajo stabilnosti naravnih procesov.

Zakon opredeljuje **naravne vrednote**, ki obsegajo vso naravno dediščino na območju Republike Slovenije.

Naravna vrednota (4. čl. ZON) je poleg redkega, dragocenega ali znamenitega naravnega pojava tudi drug vredni pojav, sestavina oziroma del žive ali nežive narave, naravno območje ali del naravnega območja, ekosistem, krajina ali oblikovana narava državnega ali lokalnega pomena. Med naravne vrednote zakon uvršča tudi **rastlinske in živalske vrste**, njihove izjemne osebkke ter njihove življenjske prostore, ekosisteme, krajino in oblikovano naravo.

Naravne vrednote so lahko v lasti fizičnih ali pravnih oseb ter v lasti države ali lokalne skupnosti. Fizične in pravne osebe morajo ravnati tako, da prispevajo k ohranjanju biotske raznovrstnosti in varujejo naravne vrednote. Država, lokalne skupnosti ter druge osebe javnega prava so pri izvajanju nalog iz svojih pristojnosti dolžne upoštevati načela, cilje in ukrepe ohranjanja biotske raznovrstnosti in varstva naravnih vrednot ter pri tem medsebojno sodelovati.

Vrednote, razvrščene po pomenu na vrednote državnega in lokalnega pomena, lahko država ali lokalna skupnost dodatno varuje z ukrepi varstva, ki jih opredeljuje Zakon o ohranjanju narave (pogodbeno varstvo, skrbništvo, začasno in trajno zavarovanje ter obnove).

S posebnim predpisom, **Uredbo o zvrsteh naravnih vrednot** (Ur. l. RS, št. 52/02, 67/03), se podeli pravni status naravne vrednote, ki je lahko državnega ali lokalnega pomena.

Državnega pomena so tiste naravne vrednote, ki imajo mednarodni ali velik narodni pomen in za katere je pristojna država. Preostale so lokalnega pomena in jih varuje lokalna skupnost.

Nihče ne sme ravnati z naravnimi vrednotami tako, da ogrozi njihov obstoj.

Ministrstvo RS za okolje in prostor vodi register naravnih vrednot – to je seznam in zbirka podatkov o naravnih vrednotah.

Eden izmed ukrepov varstva narave so po določilih Zakona o ohranjanju narave tudi **zavarovana območja**. Svetovna zveza za ohranitev narave (IUCN) je že leta 1994 sprejela definicijo zavarovanega območja. ZON pa v svojih določilih opredeljuje naslednje vrste zavarovanih območij:

širša zavarovana območja: narodni, regijski in krajinski parki, kjer se upoštevajo in omogočajo tudi razvojne možnosti prebivalstvu ter duhovna sprostitve in bogatitev človeka. Širša zavarovana območja se ustanavljajo tudi za uresničevanja mednarodno priznanih oblik varstva območij narave (primer območja Natura 2000).

V širših zavarovanih območjih se lahko ustanovijo tudi **ožja zavarovana območja** kot naravni spomenik, naravni rezervat in strogi naravni rezervat.

Ogrožena rastlinska ali živalska vrsta je tista vrsta, katere obstoj je v nevarnosti in je opredeljena v rdečem seznamu ogroženih rastlinskih ali živalskih vrst.

Z Uredbo o zavarovanju ogroženih rastlinskih vrst (Ur. l. RS, št. 46/04, 110/04, 115/07, 36/09 in 15/14), Uredbo o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah (Ur. l. RS, št. 46/04, 109/04, 84/05, 115/07, 96/08, 36/09, 102/11 in 15/14, 4/14, 62/19) in drugimi podzakonskimi akti so določeni ukrepi varstva njihovih habitatov ter predpisani podrobnejši pogoji za dovolitev določenih ravnanj.

S podeljenim statusom se izberejo ukrepi in pravila varstva za ohranjanje ogroženih vrst, npr. omejitve in prepovedi ravnanj trganja, nabiranja, zbiranja, rezanja, ruvanja ali uničevanja rastlin ter prepoved vožnje z motornimi vozili v naravnem okolju.

Minister določi ogrožene rastlinske in živalske vrste in jih uvrsti v rdeče sezname s predpisom. V **Pravilniku o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam** (Ur. l. št. 82/02 in 42/10) so določene rastlinske in živalske vrste, ki so ogrožene glede na stopnjo ogroženosti po merilih Svetovne zveze za ohranitev narave IUCN (geografska razširjenost, velikost populacije, stanje habitata ter po dejavnikih ogroženosti).

Rdeči seznam ogroženih vrst je seznam rastlinskih in živalskih vrst, razporejenih po kategorijah ogroženosti.

Kategorije ogroženosti in krajše oznake kategorije so naslednje: izumrla vrsta (krajša oznaka Ex), domnevno izumrla vrsta (Ex?), prizadeta vrsta (E), ranljiva vrsta (V), redka vrsta (R), vrsta zunaj nevarnosti (O), neopredeljena vrsta ogroženosti (I) in premalo znana vrsta (K).

Z **Uredbo o zavarovanih prosto živečih rastlinskih vrstah** se zavarujejo ogrožene prosto živeče rastlinske vrste, določijo pravila ravnanja, varstveni režim ter ukrepi in smernice za ohranitev habitatov z namenom ohranitve ugodnega stanja vrst domorodnih zavarovanih rastlinskih vrst na območju Slovenije in zavarovanih rastlinskih vrst v interesu Evropske unije, ki niso domorodne na območju Slovenije.

Varstveni režim in pravila ravnanja: prepovedano je zavestno uničenje, zlasti trganje, rezanje, ruvanje in odvzem iz narave, poškodovanje ali zbiranje rastlin, ogrožanje obstoja na njihovem naravnem območju razširjenosti. Določene so izjeme.

Ohranjanje ugodnega stanja habitatov rastlinskih vrst se zagotavlja tako, da imajo naši posegi in dejavnosti na teh območjih čim manjši neugoden vpliv za ohranitev rastlinske vrste npr. ohranitev rastišča za uspešno razmnoževanje, ne vnaša se tujerodnih rastlinskih vrst, ohranjanje neonesnaženega zraka, tal in vode, odpravljanje dejavnikov motenj, ki neugodno vplivajo na zagotavljanje ugodnega stanja rastlinskih vrst (npr. ogroženost zaradi prevelikega obiska, vožnja z motornimi kolesi na območju rastišča).

Ministrstvo za okolje in prostor zagotavlja spremljanje stanja vrst.

Nadzor nad izvajanjem določb uredbe izvajajo inšpektorji, pristojni za ohranjanje narave, inšpektorji za gozdove in naravovarstveni nadzorniki.

Evropska unija je za ohranitev in zaščito biotske raznovrstnosti ter naravne kulturne dediščine vzpostavila mrežo Natura 2000. Za zaščito prostoživečih ptic in njihovih življenjskih okolij je bila leta 1979 sprejeta evropska direktiva o pticah, za varovanje drugih rastlinskih in živalskih vrst pa l. 1992 evropska direktiva o habitatih, v kateri so določena merila za varstvo redkih, ogroženih ali endemičnih vrst prostoživečih živali, rastlin in habitatnih tipov.

Slovenija je v Zakon o ohranjanju narave (ZON) prenesla direktivo z določitvijo posebnih varstvenih območij (območje Natura 2000) z namenom vzpostavitve ekološko pomembnih

območij, ki so na ozemlju EU pomembna za ohranitev ali doseganje ugodnega stanja živalskih in rastlinskih vrst ter habitatov.

Uredba o posebnih varstvenih območjih (območij Natura 2000) (Ur. l. RS, št. 49/04, 110/04) določa območja Natura 2000. V Sloveniji imamo 354 območij Natura 2000, v tem omrežju pa varujemo 114 rastlinskih in živalskih vrst, 60 habitatnih tipov in 119 ptičjih vrst.

Natura 2000 spodbuja ljudi, ki živijo in delajo na območju Natura 2000, da sodelujejo pri sprejemanju odločitev o dolgoročnem upravljanju območij. Na območjih Natura 2000 se izvajajo številni projekti za ohranitev in zaščito rastlin, živali ter habitatov. Pomembno je, da ljudje, ki živijo in delajo na območjih Nature 2000, sodelujejo pri sprejemanju odločitev o upravljanju teh območij.

Pomembno vlogo pri ohranjanju narave imajo tudi številne nevladne organizacije, med njimi najvidnejšo Planinska zveza Slovenije, katere osnovno vodilo je skrb za ohranitev in varstvo narave. V okviru PZS deluje Komisija za varstvo gorske narave.

4 PREDSTAVITEV NAVADNEGA KOSMATINCA

Slika 2: Navadni kosmatinec (*Pulsatilla nigricans*)

Kosmatinci so dobili slovensko ime po značilnem gostem puhastem stebelu, listih, cvetovih in plodovih.

V Sloveniji poznamo 5 vrst kosmatincev: gorski kosmatinec (*Pulsatilla montana*), spomladanski kosmatinec (*Pulsatilla vernalis*), beli kosmatinec (*Pulsatilla alpina* subsp. *alba*), alpski kosmatinec (*Pulsatilla alpina*) in navadni kosmatinec (*Pulsatilla nigricans*).

Navadni kosmatinec (*Pulsatilla nigricans*) sodi v rod zlatičevk (*Ranunculaceae*). Izvira iz srednje in vzhodne Evrope, jugovzhodne Norveške, zahodne Danske in proti jugu do Bolgarije (https://en.wikipedia.org/wiki/Pulsatilla_pratensis, <https://etnobotanika.si/vsi-po-vrsti-kosmatinci/> in <https://sloveniahiking.rocks/flowers/pulsatillanigricans/>).

Je trajnica, visoka 10 do 20 cm, porasla z gostimi puhastimi dlačicami s pokončnim

enocvetnim stebлом. Pritlični listi se razvijejo po cvetenju in so pernato deljeni. Cvet ima kimavo glavo in je vretence črtalastih ovršnih listov sivo temno vijoličaste barve. V sredini so številni pestiči obdani z zlatorumenimi prašniki. Razen notranjosti cvetnih listov je celotna rastlina porasla z gostimi puhastimi dlačicami, ki jo ščitijo pred zmrzaljo in izsušitvijo. Po cvetenju dobijo kuštravo glavo, sestavljeno iz peresastih vratov pestičev, ki služijo za razširjanje zrelih oreščkov z vetrom (Hofmann, Helga: Alpske cvetlice, str. 62-63, 2015).

Zacveti v marcu in aprilu na hribovitih suhih travnikih z apnenčasto podlago v predelih vzhodne Slovenije, kjer ni vpliva intenzivnega kmetijstva. S cvetovi nas lahko preseneti tudi jeseni. Rastišča so manjša in redka na območju Bizeljskega, Donačke gore in Slovenskih Goric. Je sorodnik veliko bolj poznane velikonočnice.

Kosmatinci so zavarovani in po Uredbi o zavarovanih prosto živečih rastlinskih vrstah (Ur. l. RS 46/04, 110/04, 115/07, 36/09 in 15/14) **uvrščeni na seznam ZAVAROVANIH RASTLINSKIH VRST, ki so domorodne na območju Republike Slovenije pod ukrep H**, kar pomeni, da so za ohranjanje ugodnega stanja habitata rastlinske vrste potrebni ukrepi s poudarkom na ohranitvi njenega življenjskega prostora (<http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=URED3192>).

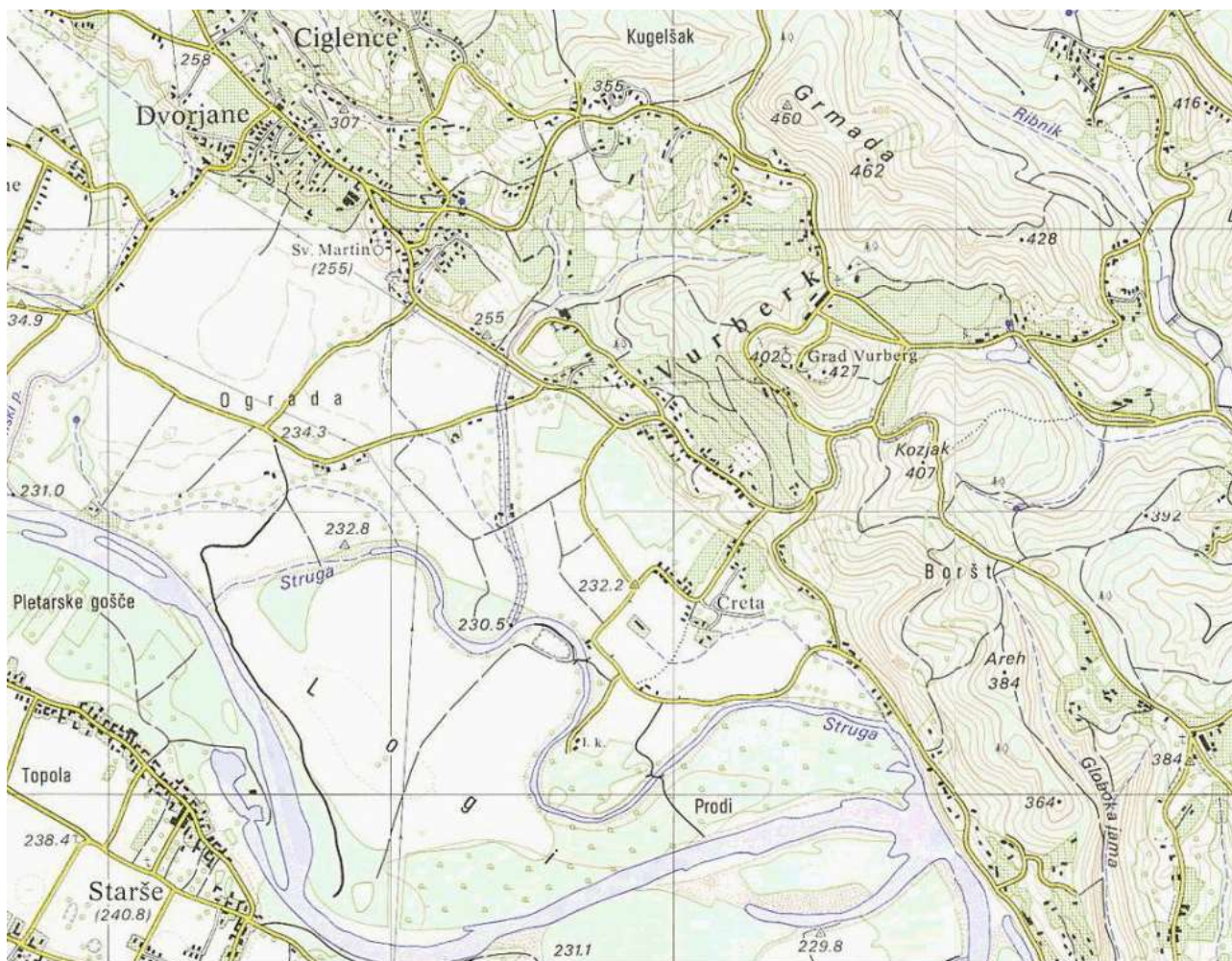
Navadni kosmatinec je uvrščen na RDEČI SEZNAM PRAPROTNIC IN SEMENK (Pteridophyta & Spermatophyta) pod V kategorijo ogroženosti, kar pomeni, da je uvrščen **v ranljivo vrsto ogroženosti**, za katero je verjetno, da bo v bližnji prihodnosti prešla v kategorijo prizadete vrste, če bodo dejavniki ogrožanja vrste delovali še naprej. Številčnost vrste, ki je zelo občutljiva na vpliv človekove dejavnosti, se zmanjšuje. Primerni so ukrepi neposrednega varstva, ohranjanje habitata in fizična zaščita (<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ODRE1883>).

5 RASTIŠČE OGROŽENEGA NAVADNEGA KOSMATINCA

Vurberk je manjši kraj v SV Sloveniji na levi strani reke Drave med Mariborom in Ptujem v občini Duplek. Razteza se po gričevnatem delu Slovenskih goric in sega do Dravske nižine. Najbolj prepoznaven je po srednjeveškem gradu Vurberk, kjer je prelep razgled na Dravsko polje, obronke Halož, Ptujsko goro, Donačko goro, Boč, Pohorje.

V preteklosti so bile na območju Vurberka manjše kmetije s sadovnjaki, vinogradi v višinskem zgornjem delu, v nižini pa polja. S trenutnim načinom življenja počasi izginjajo stari sadovnjaki, vinogradi in travniki ter s tem okolja za rastline in živali.

V občini Duplek je 20,44 % površine v območju Natura 2000 in obsega pretežno območje Krajnskega parka Drava, kamor sodi del območja Vurberka v nižinskem delu ob stari (naravni) strugi reke Drave.

Občina je kot partnerica vključena v projekte v okviru Natura 2000 za izboljšanje neugodnega stanja dravskega rečnega in obrečnega ekosistema ter za dvig kakovosti življenja na območju – **projekt Drava – Natura 2000: reka za prihodnost**. V okviru projekta se bodo na območju občine Duplek odkupila zemljišča, na katerih bodo vzpostavljeni ekstenzivni travniki, mejice in zaščite, ki bodo nudile ustrezen prostor za rjavega srakoperja (<https://www.duplek.si/objava/216711>).

Na območju Vurberka sta na seznam naravnih vrednot lokalnega pomena uvrščena parkovni gozd na območju gradu Vurberk in poplavni jelšev log, rastišče sibirske perunike (*Iris sibirica*).

Vurberk se ponaša z najvišjim vrhom v Slovenskih goricah, Grmado (460 m), kjer poteka del Slovenjgoriške planinske poti. Vrh Grmade je priljubljena pohodniška točka, saj se v

Slika 4: Slovenjgoriška pot, del: Krčevina pri Vurbeku, grad Vurbek, Grmada

Slika 5: Počitek ob vrhu Grmade

vpisno knjigo PD Ptuj letno vpiše med 4.500 in 6.000 obiskovalcev.

Številne gozdne poti na območju Vurberka privlačijo pohodnike, kolesarje in tudi motokrosiste za sprostitev, nabiranje kondicije in raziskovanje. Tako jih pot večkrat pripelje na manjši travnik na hribu, kjer se skriva kosmatinec. To je manjše skromno rastišče na zasebnem zemljišču. Rastišče kosmatinca se ohranja z vzdrževanjem, pozno

košnjo, odstranjevanjem zaraščanja grmovja in dreves, ohranitvijo tal z ne vnašanjem gnojil in škropiv, saj je v neposredni bližini vinograd. A vendar je z odkritjem navadnega kosmatinca na Vurberku in njegovo prepoznavnostjo v okolju njegov obstoj vedno bolj ogrožen.

Rešitev?

5.1 Vzroki ogroženosti

Vzroki za ogroženost so: vedno večja prepoznavnost Vurberka kot kraja za sprostitev v naravi ter posredno povečan obisk ljudi zaradi rekreacije, ki s hojo teptajo rastišče, odnašanje in izkopavanje rastlin s strani zbirateljev ter vožnja z motokros motorji na zemljišču. Z objavami v medijih (npr. v lokalnem časopisu: "Vurberški kosmatinec") se

vsakoletno še povečuje obisk in s tem uničuje rastišče.

Večkrat nam narava pomaga do rešitev, tako je nastala ideja za oviro iz podrlih dreves za zaščito rastišča.

Za zaščito kosmatinca in prihoda na zemljišče je bila v letošnjem letu narejena ovira iz vej dreves, kar je zaustavilo predvsem motokrosiste.

Po peš poti z motokros motorjem

Čeprav je vožnja v naravnem okolju z zakonom prepovedana, je vedno več voznikov motokros motorjev, ki z vožnjo v naravnem okolju izven poti po gozdovih in travnikih, povzročajo škodo v naravi, ogrožajo rastišča rastlin ter domovanja živali in ljudi.

Hitrost, neprepoznavnost voznika (identifikacija) in lastnika, neoznačenost motorja z registrsko tablico (za motokros motorje se vodi samo evidenca o lastništvu), nizke kazni za prekršek (40 eur) so razlog za neučinkovit nadzor pristojnih inšpektorjev in policije.

Vožnjo v gozdovih in gozdnem prostoru določa tudi Zakon o gozdovih, ki dopušča vožnjo

v gozdu izključno po gozdnih cestah, ne pa tudi po gozdnih poteh in vlakah, razen v primeru opravljanja gozdarske službe in v nujnih primerih (reševalne akcije). V primeru nedovoljene vožnje z vozili na motorni pogon je v gozdnem prostoru zagrožena globa 400 eur.

Nadzor nad uredbo o prepovedi vožnje v naravi izvajajo: inšpektorji za ohranjanje narave, naravovarstveni nadzorniki, policija, na kmetijskih površinah inšpektorji za kmetijstvo in na gozdnih površinah inšpektorji za gozdarstvo.

5.2 Ohranjanje navadnega kosmatinca

Kosmatinec na zemljišču se bo ohranil s trdom in delom: redno košnjo, nadaljnjim preprečevanjem zaraščanja zemljišča, predvsem z omejitvijo obiskovanja in ogledovanja (možnost postavitve fizične ograje) ter z ozaveščanjem lokalne skupnosti, da je potrebno to redko rastlino ohraniti in zaščititi, ne pa je izpostavljati kot reklamo.

Pomembna je povezanost posameznikov in lokalne skupnosti, zato bi bilo potrebno povabiti k sodelovanju pri zaščiti kosmatinca tudi lokalna društva: TD Vurberk, Športno-okoljevarstveno društvo Ohranimo naravo Duplek in druge.

Predlagava informiranje in izobraževanja na tem področju, možnost priprave predavanj s strokovnjakom na področju varstva narave na temo zavarovanih rastlin v Sloveniji in pomena njihove zaščite, prepoved vožnje z motornimi kolesi v naravnem okolju, obveščanje z objavami na spletnih straneh. Meniva, da bi bilo smiselno tudi informiranje prebivalcev na druge načine, kot je npr. izobraževanje v šolah, planinskih krožkih.

Potrebna bi bila vzpostavitev informacijske točke "Varstvo narave" na spletni strani občine, kjer bi lahko bile zbrane informacije, dogodki, projekti na področju varstva narave na območju občine. Tako bi bile informacije dostopne širši javnosti. S tem bi se krepila ozaveščenost in pomen zaščite pa tudi možnost sodelovanja.

6 ZAKLJUČEK

V nalogi sva želeli na primeru navadnega kosmatinca – skromne cvetlice, zavarovane na območju Slovenije, ranljive vrste, ki je uvrščena na rdeči seznam praprotnic in semenk in se bori za svoj obstoj – predstaviti, kako ga varuje zakonodaja in kako je varovan v naravi.

Zakonodaja varuje, ohranja, usmerja, predlaga in določa merila, nadzoruje ter daje okvir za zaščito in ohranitev narave, predvsem pa spodbuja posameznika k ravnanjem, sodelovanju za njeno ohranitev in prepoznanju njene vrednosti.

Hote ali nehote s svojimi dejanji poškodujemo in ogrožamo naravo, prizadenemo rastline, živali, okolja in tudi ljudi, ki živijo v okoljih, kjer se trudijo ohraniti naravo, kot so jo ohranjali predniki in jo kot tako predati naprej.

Posameznik lahko največ prispeva k ohranitvi in varstvu narave na mestu samem, da ji s svojimi ravnanji izkaže spoštovanje.

Da ohranitev in varstvo niso samo besede, so potrebna dejanja. Zelo veliko možnosti je, da se vključujemo v naravovarstvene akcije v lokalnem okolju in širše, saj narava ne pozna meja.

Tako se povezujemo, izmenjujemo izkušnje dobrih praks. Večkrat nas presenetijo posamezniki, ki se spontano pridružijo akcijam, ker jim je mar za naravo.

Zavedajmo se, da smo samo gostje v naravi in jo varujmo.

Zahvala

Zahvaljujemo se za dano možnost usposabljanja za varuha gorske narave, za podporo pri ohranjanju navadnega kosmatinca Viktoriji Dabić, mentorici Andreji Vidali za spodbude in usmeritve pri nalogi, Danielu Hengelmanu in Miranu Ritonji za slikovne prispevke.

7 Literatura in viri

1. Gregori J., Pavšič J.: Narava v gorskem svetu, 2006. Ljubljana: Planinska zveza Slovenije.
2. Hofmann H.: Alpske cvetlice, 2015. Ljubljana: Mladinska knjiga.
3. <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=USTA1>
4. <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1600>
5. <http://www.natura2000.si/>
6. http://www.natura2000.si/fileadmin/user_upload/knjiznica/predstavitve/delez_po_obcinah.pdf
7. <http://www.natura2000.si/knjiznica/zakonodaja/>
8. <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ODRE1883>
9. <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV6035>
10. <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=URED3192>
11. <https://bistra.si/projektna-pisarna/projekti-v-izvajanju/drava-natura-2000-reka-za-prihodnost>
12. https://en.wikipedia.org/wiki/Pulsatilla_pratensis
13. <https://etnobotanika.si/vsi-po-vrsti-kosmatinci/>
14. <https://sloveniahiking.rocks/flowers/pulsatillanigricans/>
15. <https://www.arso.gov.si/narava/naravne%20vrednote/>
16. https://www.arso.gov.si/narava/rastlinske%20vrste/3_Posebni%20varstveni%20re%20c5%20beim.pdf
17. <https://www.arso.gov.si/narava/rastlinske%20vrste/ogro%C5%BEene%20in%20za%20varovane/>
18. <https://www.duplek.si/objava/216711>
19. <https://www.gov.si teme/naravne-vrednote/>
20. Nose Marolt M.: NATURA 2000 v Sloveniji, 2015. Zavod za varstvo narave.

Fotografije:

Daniel Hengelman: navadni kosmatinec - osebni arhiv

Rosanda Rojko – osebni arhiv

Miran Ritonja – kartografski prikaz